1. "గవర్నర్ కార్యాలయం మరింత వివాదాస్పదంగా మారింది, తరచుగా సహకార సమాఖ్యవాదాన్ని సులభతరం చేయడానికి బదులుగా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి గూడచారిగా వ్యవహరిస్తుంది." ఈ ప్రకటనను విమర్శనాత్మకంగా మూల్యాంకనం చేయండి.

పరిచయం:

రాష్ట్రాలలో భారత రాష్ట్రపతి ప్రతినిధిగా గవర్నర్ కార్యాలయం, సమాఖ్య సూత్రాల సరైన పనితీరును నిర్ధారించే పక్షపాతరహిత రాజ్యాంగ వ్యక్తిగా పనిచేయడానికి ఉద్దేశించబడింది. అయితే, కాలక్రమేణా, గవర్నర్ల పాత్ర వివాదాస్పదంగా మారింది, వారు తరచుగా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఏజెంట్లుగా వ్యవహరిస్తారనే ఆరోపణలు వస్తున్నాయి, సహకార సమాఖ్య స్ఫూర్తిని దెబ్బతీస్తున్నాయి.

గవర్నర్ రాజ్యాంగ పాత్ర:

- **అధికరణం 153-167:** రాజ్యాంగం గవర్నర్‌కు రాష్ట్రంలో కార్యనిర్వాహక అధికారాలను ఇస్తుంది, అందులో ముఖ్యమంత్రిని నియమించడం, శాసనసభను రద్దు చేయడం మరియు రాష్ట్ర శాసనసభ ఆమోదించిన చట్టాల అమలును నిర్ధారించడం వంటివి ఉన్నాయి.
- **సమాఖ్యవాదంలో పాత్ర:** గవర్నర్ నిష్పాక్షికంగా వ్యవహరించి, కేంద్ర, రాష్ట్రాల మధ్య వారధిగా వ్యవహరించి, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల స్వయంప్రతిపత్తిని గౌరవిస్తూ రాజ్యాంగానికి అనుగుణంగా ఉండేలా చూసుకోవాలి.

గవర్నర్ పాత్రలోని వివాదాస్పద అంశాలు:

1. రాజకీయ నియామకాలు మరియు ఆరోపించిన పక్షపాతం:

గవర్నర్లను కేంద్ర ప్రభుత్వ సలహా మేరకు రాష్ట్రపతి నియమిస్తారు. అనేక సందర్భాల్లో, గవర్నర్ల ఎంపిక రాజకీయ పక్షపాతం గురించి ప్రశ్నలను లేవనెత్తింది, ముఖ్యంగా వారు కేంద్రంలో అధికారంలో ఉన్న పార్టీతో పొత్తు పెట్టుకున్నప్పుడు. ఉదాహరణకు, గవర్నర్లు రాష్ట్ర అసెంబ్లీలను రద్దు చేయాలని సిఫార్సు చేయడం లేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ఏర్పాటును తారుమారు చేయడానికి వారి విచక్షణాధికారాలను ఉపయోగించడం వంటి రాజకీయ అస్థిరతను ప్రోత్సహించడం ద్వారా రాష్ట్ర రాజకీయాలను ప్రభావితం చేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారని ఆరోపించారు.

2. రాష్ట్రపతి పాలన విధించడం (అధికరణం 356):

గవర్నర్ యొక్క విచక్షణాధికారాలు, ముఖ్యంగా రాష్ట్రపతి పాలన విధించాలనే సిఫార్సు, ఘర్షణకు ప్రధాన కారణమయ్యాయి. కేంద్ర ప్రభుత్వ ఒత్తిడికి లోనైన గవర్నర్లు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలను ముందుగానే రద్దు చేయాలని సిఫార్సు చేయవచ్చని, ఇది రాష్ట్రాల స్వయంప్రతిపత్తిని దెబ్బతీస్తుందని విమర్శకులు వాదిస్తున్నారు. 1990లలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలను రద్దు చేయడం (ఉదాహరణకు, ఉత్తరప్రదేశ్, మహారాష్ట్రలో) వివాదాస్పదంగా ఉన్నాయి, తరచుగా రాజకీయంగా ప్రేరేపించబడినవిగా భావిస్తారు.

3. రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సలహాపై చర్య తీసుకోవడానికి నిరాకరించడం:

గవర్నర్లు అప్పుడప్పుడు రాష్ట్ర మంత్రివర్గ సలహా మేరకు వ్యవహరించడానికి నిరాకరిస్తారు, ముఖ్యంగా నియామకాలు మరియు ఇతర రాష్ట్ర నిర్ణయాలకు సంబంధించిన విషయాలలో. ఇది ఎన్నికైన రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అధికారాన్ని అణగదొక్కడం మరియు రాష్ట్ర స్వయంప్రతిపత్తిపై ఉల్లంఘనగా భావించబడింది, తద్వారా సమాఖ్య సమతుల్యతను సవాలు చేస్తుంది.

4. రాష్ట్ర చట్టాలకు ఆమోదం ఇవ్వడంలో ఆలస్యం:

గవర్నర్లు కొన్నిసార్లు రాష్ట్ర చట్టాలకు ఆమోదం ఇవ్వడంలో ఆలస్యం చేస్తారు లేదా వాటిని రాష్ట్రపతికి సూచిస్తారు, రాష్ట్ర శాసన ప్రక్రియలకు అనవసరమైన అడ్డంకులు సృష్టిస్తారు. ఇది తరచుగా కేంద్రం ప్రయోజనాలకు అనుగుణంగా పనిచేస్తుందని భావించబడింది, తద్వారా రాష్ట్ర శాసన అధికారాన్ని అరికట్టడం మరియు స్థానిక పాలనను నెమ్మదిస్తుంది.

సహకార సమాఖ్యవాదానికి సహాయకుడిగా పాత్ర:

1. రాజ్యాంగ సమ్మతిని నిర్ధారించడం:

చట్ట పాలనను కొనసాగించడంలో మరియు రాష్ట్ర చర్యలు రాజ్యాంగానికి అనుగుణంగా ఉండేలా చూసుకోవడంలో గవర్నర్ పాత్ర సమాఖ్య నిర్మాణాన్ని కొనసాగించడంలో చాలా ముఖ్యమైనది. ఈ కోణంలో, గవర్నర్లు సహకార సమాఖ్యవాదానికి దోహదపడేవారుగా వ్యవహరించవచ్చు, రాష్ట్రాలు ఇతర రాష్ట్రాలు లేదా యూనియన్ యొక్క హక్కులు మరియు అధికారాలను ఆక్రమించకుండా జాతీయ విధానాలను అనుసరిస్తాయని నిర్ధారిస్తారు.

2. వివాద పరిష్కారం:

వనరుల కేటాయింపు, శాంతిభద్రతల పరిస్థితులు లేదా ఉమ్మడి జాబితాలోని విషయాలపై వివాదాలు వంటి సంఘర్షణల సమయంలో గవర్నర్లు కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య మధ్యవర్తులుగా వ్యవహరించవచ్చు. సమాచారాన్ని అందించడం మరియు చర్చలను సులభతరం చేయడంలో వారి పాత్ర సమాఖ్య వ్యవస్థ యొక్క సహకార అంశాన్ని బలోపేతం చేస్తుంది.

3. సమాఖ్య స్థిరత్వానికి అనుకూలమైనది:

విభిన్న భాషా, సాంస్కృతిక లేదా జాతి సమూహాలు ఉన్న రాష్ట్రాల్లో, గవర్నర్లు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమాజంలోని అన్ని వర్గాలకు ప్రాతినిధ్యం వహించేలా చూడటం ద్వారా స్థిరత్వాన్ని కాపాడుకోవడానికి సహాయపడగలరు, తద్వారా సమాఖ్య నిర్మాణంలో సామరస్యాన్ని ప్రోత్సహిస్తారు. అయితే, ఇది తరచుగా రాజకీయ పరిగణనల వల్ల సంక్లిష్టంగా ఉంటుంది.

క్లిష్టమైన మూల్యాంకనం:

- **సమాఖ్య సమతుల్యత వక్రీకరణ:** గవర్నర్ పదవి కొన్నిసార్లు సమాఖ్య సూత్రాలను దెబ్బతీసేందుకు ఉపయోగించబడింది. రాజకీయ నియామకాలు, రాష్ట్ర విషయాలలో జోక్యం మరియు విచక్షణాధికారాలను ఉపయోగించడం, ముఖ్యంగా కేంద్రం ప్రభావితం చేసినప్పుడు, కేంద్ర మరియు రాష్ట్రాల మధ్య అధికార సమతుల్యతను దెబ్బతీశాయి.
- **పక్షపాత భావన:** గవర్నర్లను కేంద్ర ప్రభుత్వ ఏజెంట్లుగా భావించడం పెరుగుతున్న కొద్దీ, వారి చర్యల నిష్పాక్షికత గురించి ఆందోళనలు తలెత్తుతున్నాయి, ఇది సహకార సమాఖ్య భావనకు హానికరం. గవర్నర్ పదవి రాజకీయంగా ప్రేరేపించబడినదిగా పరిగణించబడితే, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కేంద్రంతో సమర్థవంతంగా సహకరించడం కష్టమవుతుంది.
- **సంస్కరణ అవసరం:** సమాఖ్య స్ఫూర్తిని కాపాడటానికి, గవర్నర్ కార్యాలయంలో సంస్కరణల కోసం పిలుపు పెరుగుతోంది. ఈ సంస్కరణలలో మరింత పారదర్శకంగా మరియు నిష్పక్షపాతంగా నియామకాలు జరిగేలా చూడటం, విచక్షణాధికారాల దుర్వినియోగాన్ని నియంత్రించడం, గవర్నర్ మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య మరింత సహకార సంబంధాన్ని పెంపొందించడం వంటివి ఉంటాయి.

ముగింపు:

గవర్నర్ కార్యాలయం రాజ్యాంగబద్ధంగా భారతదేశ సమాఖ్య నిర్మాణంలో అధికార సమతుల్యతను కొనసాగించడానికి రూపొందించబడినప్పటికీ, దాని పెరుగుతున్న రాజకీయీకరణ గవర్నర్లు తరచుగా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఏజెంట్లుగా వ్యవహరిస్తారనే భావనకు దారితీసింది. ఇది భారతదేశం

వంటి బహుళ ప్రజాస్వామ్యానికి కీలకమైన సహకార సమాఖ్యవాద స్ఫూర్తిని దెబ్బతీస్తుంది. అవసరమైన సంస్కరణలతో పాటు గవర్నర్ల పాత్రను తిరిగి పరిశీలించడం సమాఖ్య సమతుల్యతను కాపాడటానికి మరియు గవర్నర్ రాజకీయ సాధనంగా కాకుండా రాజ్యాంగం యొక్క తటస్థ మరియు నిష్పాక్షిక సులభతరం చేసే వ్యక్తిగా వ్యవహరించేలా చూసుకోవడానికి చాలా ముఖ్యమైనది.

2. "సహకారాన్ని ప్రోత్సహించేందుకు ఉద్దేశించిన సమకాలిక జాబితా, కేంద్రం మరియు రాష్ట్రాల మధ్య విభేదాల ప్రదేశంగా మారింది." వ్యాఖ్యానించండి.

పరిచయం:

భారత రాజ్యాంగంలోని ఏడవ షెడ్యూల్‌లో పొందుపరచబడిన ఉమ్మడి జాబితా, కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర శాసనసభలు చట్టాలు చేయగల అంశాలను కలిగి ఉంటుంది. ఉమ్మడి శ్రద్ధ అవసరమయ్యే అంశాలపై యూనియన్ మరియు రాష్ట్రాల మధ్య సహకారాన్ని ప్రోత్సహించడానికి ఇది రూపొందించబడింది. అయితే, కాలక్రమేణా, ఉమ్మడి జాబితా గణనీయమైన వాదనలకు వేదికగా మారింది, శాసనసభ అధికార పరిధి, పరిపాలనా నియంత్రణ మరియు విధాన అమలుపై తరచుగా విభేదాలు తలెత్తుతాయి.

ఉమ్మడి జాబితా వెనుక రూపకల్పన మరియు ఉద్దేశాలు:

1. ఉమ్మడి బాధ్యత:

దేశం మొత్తాన్ని ప్రభావితం చేసే జాతీయ ప్రాముఖ్యత కలిగిన అంశాలపై కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు చట్టాలు చేయడానికి వీలుగా ఉమ్మడి జాబితా రూపొందించబడింది. ఇందులో క్రిమినల్ చట్టం, వివాహం మరియు విడాకులు, విద్య మరియు దత్తత వంటి అంశాలు ఉన్నాయి, ఇక్కడ దేశవ్యాప్తంగా ఏకరూపత తరచుగా అవసరం, కానీ స్థానిక సూక్ష్మ నైపుణ్యాలకు కూడా శ్రద్ధ అవసరం.

2. సహకార సమాఖ్యవాదాన్ని ప్రోత్సహించడం:

రెండు స్థాయిల ప్రభుత్వాలకు శాసనం చేసే అధికారాన్ని అందించడం ద్వారా, ఈ వ్యవస్థ సహకారాన్ని మరియు పాలనకు సమతుల్య విధానాన్ని పెంపొందిస్తుంది. అటువంటి అంశాలపై, కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర చట్టాలు రెండూ ఆదర్శంగా ఒకదానికొకటి పూరకంగా ఉంటాయి, ప్రాంతీయ వైవిధ్యాన్ని గౌరవిస్తూ ఏకీకృత విధానాన్ని నిర్ధారిస్తాయి.

ఉమ్మడి జాబితాలో పోటీ ఆవిర్భావం:

1. అధికార కేంద్రీకరణ:

ఉమ్మడి జాబితా సహకారాన్ని అనుమతించడానికి రూపొందించబడినప్పటికీ, ఇది తరచుగా అధికార కేంద్రీకరణకు దారితీసింది. ఉమ్మడి జాబితాలోని ఒక అంశంపై యూనియన్ మరియు రాష్ట్రాల మధ్య శాసన వివాదం జరిగినప్పుడు, యూనియన్ చట్టం చెల్లుతుంది (అధికరణం 254). ఇది అసమతుల్యతకు దారితీసింది, స్థానిక నైపుణ్యం లేదా ప్రాంతీయ అవసరాలను బాగా అర్థం చేసుకున్న రంగాలలో రాష్ట్రాలు కొన్నిసార్లు తిరస్కరించబడతాయి లేదా పక్కన పెట్టబడతాయి.

2. అతివ్యాప్తి చట్టాలు:

యూనియన్ మరియు రాష్ట్రాలు రెండూ తరచుగా ఒకే అంశాలపై చట్టాలను ఆమోదించడం వలన వివరణ మరియు అమలులో గందరగోళం మరియు విభేదాలు ఏర్పడతాయి. ఉదాహరణకు, యూనియన్ ఆమోదించిన విద్య లేదా కార్మిక సంక్షేమానికి సంబంధించిన చట్టాలు కొన్నిసార్లు రాష్ట్ర చట్టాలకు విరుద్ధంగా ఉంటాయి లేదా అవసరాలు మరియు అమలు సామర్థ్యంలో ప్రాంతీయ వైవిధ్యాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవడంలో విఫలమవుతాయి. ఇది సహకార సమాఖ్య భావనను బలహీనపరుస్తుంది, ఎందుకంటే రాష్ట్రాలు తరచుగా స్థానిక వాస్తవాలను తగినంతగా పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా యూనియన్ చట్టాలను పాటించవలసి వస్తుంది.

3. రాజకీయ ప్రభావం:

విస్తృత శాసన మరియు ఆర్థిక అధికారాలు కలిగిన కేంద్ర ప్రభుత్వం, రాష్ట్రాలలో తన విధానాలను విధించడానికి తరచుగా ఉమ్మడి జాబితాను ఉపయోగిస్తుంది, ముఖ్యంగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కేంద్రంతో పొత్తు పెట్టుకోనప్పుడు. అటువంటి సందర్భాలలో, రాష్ట్రాలు తమ స్వయంప్రతిపత్తికి రాజీ పడ్డాయని మరియు స్థానిక జనాభా అవసరాలను తీర్చగల సామర్థ్యం దెబ్బతింటుందని వాదిస్తాయి. ఇది ముఖ్యంగా విద్య, పర్యావరణం మరియు ఆరోగ్యం వంటి రంగాలలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది, ఇక్కడ కేంద్ర విధానాలు ఎల్లప్పుడూ రాష్ట్ర-నిర్దిష్ట సమస్యలను ప్రతిబింబించకపోవచ్చు.

4. న్యాయపరమైన జోక్యం:

ఉమ్మడి జాబితా నుండి ఉత్పన్నమయ్యే వివాదాలను పరిష్కరించాలని, ముఖ్యంగా కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర చట్టాలు విభేదించే సందర్భాలలో సుప్రీంకోర్టును తరచుగా కోరడం జరిగింది. న్యాయపరమైన నిర్ణయాలు చట్టాన్ని స్పష్టం చేయడానికి ఉద్దేశించినప్పటికీ, ఉమ్మడి జాబితాను వివరించడంలో కోర్టు పాత్ర కొన్నిసార్లు పోటీ భావనను తీవ్రతరం చేసింది, ఎందుకంటే ఇది తరచుగా కేంద్ర ప్రభుత్వం వైపు ఉండి, అధికార కేంద్రీకరణను బలోపేతం చేస్తుంది.

5. ఆర్డినెన్సుల వినియోగం:

మరొక వివాదాస్పద అంశం ఏమిటంటే, ఉమ్మడి జాబితాలోని అంశాలపై చట్టాలను రూపొందించడానికి యూనియన్ తరచుగా ఆర్డినెన్స్‌లను ఉపయోగించడం, కొన్నిసార్లు సాధారణ శాసన ప్రక్రియను దాటవేయడం. స్థానికంగా నిర్వహించగల విషయాలపై కేంద్రం తన ఆధిపత్యాన్ని చాటుకోవడానికి ఇది ఒక మార్గంగా రాష్ట్రాలు విమర్శించాయి.

పోటీ యొక్క కేస్ స్టడీస్:

1. జాతీయ విద్యా విధానం (NEP):

కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన NEP, ఉమ్మడి జాబితాలో జాబితా చేయబడిన విద్యా చట్టాన్ని యూనియన్ నిర్దేశించగలదా అనే దానిపై చర్చలకు దారితీసింది. అనేక రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు తమ ప్రాంత విద్యా అవసరాలు మరియు ప్రాధాన్యతలకు తగినవి కాకపోవచ్చు అనే ఏకరీతి విధానాన్ని విధించడం గురించి ఆందోళన వ్యక్తం చేశాయి.

2. పర్యావరణ చట్టాలు:

కాలుష్య నియంత్రణ మరియు వనరుల నిర్వహణ వంటి పర్యావరణ నిబంధనలు తరచుగా కేంద్ర, రాష్ట్ర చట్టాల మధ్య విభేదాలకు దారితీస్తాయి. కేరళ, తమిళనాడు వంటి రాష్ట్రాలు కొన్నిసార్లు తమ స్థానిక సందర్భాలకు సరిపోవని భావించి, కేంద్ర ప్రభుత్వం విధించిన కొన్ని పర్యావరణ నిబంధనలను వ్యతిరేకించాయి.

ముందుకు వెళ్ళే మార్గం:

1. అధికారాల స్పష్టమైన విభజన:

సంఘర్షణలను తగ్గించడానికి, ఉమ్మడి జాబితాలోని అంశాలపై యూనియన్ మరియు రాష్ట్రాల అధికారాల యొక్క స్పష్టమైన విభజన అవసరం కావచ్చు. అతివ్యాప్తులు మరియు అనవసరమైన పోటీని నివారించడానికి చట్టాల ముసాయిదాలో మరింత ఖచ్చితత్వాన్ని ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా దీనిని సాధించవచ్చు.

2. మెరుగైన సంప్రదింపులు మరియు సహకారం:

ముఖ్యంగా ఉమ్మడి జాబితాకు సంబంధించిన చట్టాల రూపకల్పనలో, కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య మరింత సంప్రదింపులు అవసరం. రాష్ట్రాలు నిర్ణయం తీసుకునే దశలో పాల్గొనే మరింత సహకార విధానం ప్రాంతీయ సమస్యలను పరిష్కరించడానికి మరియు చట్టాలు సందర్భోచితంగా మరింత సందర్భోచితంగా ఉండేలా చూసుకోవడానికి సహాయపడుతుంది.

3. రాజ్యాంగ సవరణలు:

జాతీయ ప్రయోజనాలు ప్రాంతీయ ఆందోళనలను అధిగమిస్తేనే ఉమ్మడి అంశాలపై కేంద్ర చట్టాలు అమల్లో ఉండేలా రాజ్యాంగ సవరణలు చేయాలనే డిమాండ్లు ఉన్నాయి. ఇది సమాఖ్య సూత్రాన్ని బలోపేతం చేస్తుంది, ఇక్కడ రాష్ట్రాలు సహేతుకమైన స్థాయిలో శాసన స్వయంప్రతిపత్తిని కలిగి ఉంటాయి.

ముగింపు:

యూనియన్ మరియు రాష్ట్రాల మధ్య సహకారాన్ని పెంపొందించడానికి రూపొందించబడిన ఉమ్మడి జాబితా, అధికార పరిధి, అధికార కేంద్రీకరణ, రాజకీయ గతిశీలత మరియు న్యాయపరమైన వివరణల కారణంగా వివాదాస్పదంగా మారింది. సమాఖ్య స్ఫూర్తిని కాపాడటానికి మరియు సమర్థవంతమైన పాలనను నిర్ధారించడానికి, కేంద్రం మరియు రాష్ట్రాల మధ్య మరింత సమతుల్య మరియు సహకార విధానం అవసరం. ఈ సమస్యలను పరిష్కరించకుండా, ఉమ్మడి జాబితా సహకారాన్ని పెంపొందించడానికి బదులుగా సంఘర్షణకు ఆజ్యం పోస్తూనే ఉండవచ్చు.